

VINST – projektet

Vardagsnära insatser på tre nivåer till barn och ungdomar med neuropsykiatriska svårigheter och deras familjer.

Ett samarbetsprojekt mellan Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken i Uppsala,
barnhälsovården, den öppna barnsjukvården,
Barn- och ungdomshabiliteringen, kommunerna i Uppsala län
samt Riksförbundet Attention.

INNEHÅLL

Bakgrund	2
Målgrupp	2
Mål och delmål	3
Grundsyn	3
Metod	4
Organisationsmodellen	4
Insatserna – sju delprojekt	6
Projektorganisation – uppgifter och ansvar	
Uppdragsgivare	10
Styrgrupp	11
Projektledare	12
Projektassistent	12
Projektgruppen	13
Delprojektledare	14
Arbetsgrupper	14
Konsultation och samarbete	
Översiktlig aktivitets- och tidsplan samt projektbudget	
Helheten	15
Projektledning	16
Delprojekt 1 Telefonrådgivning och bedömningsintervju	17
Delprojekt 2 Informationsmaterial/infotek	18
Delprojekt 3 Föräldrautbildningar och andra gruppverksamheter	19
Delprojekt 4 Fortbildning för personal inom basverksamheter	20
Delprojekt 5 Kompetens- och metodutveckling för NPF-personal	21
Delprojekt 6 Programarbete/diagnosspecifik kompetens	22
Delprojekt 7 Brukarmedverkan och informations spridning	23
Utvärdering och dokumentation	24

Bakgrund

De flesta barn- och ungdomspsykiatriska kliniker i landet brottas idag med stora problem med ökad tillströmning av patienter och otillräckliga resurser att möta behoven. En stor andel av dessa barn har neuropsykiatriska svårigheter och familjerna ställer rättmätiga krav på stöd och hjälp. Många av de aktuella familjerna skulle sannolikt inte behöva ta barnpsykiatriens resurser i anspråk, åtminstone inte i så stor omfattning, om föräldrarna tidigt fick kunskap om sina barns svårigheter och om hur de ska bemöta och hjälpa sitt barn. Om lärare och övrig personal fick en ökad förståelse och pedagogiska strategier som kan underlätta barnens inläring och utveckling skulle situationen för barnen i förskola och skola väsentligt kunna förbättras.

Omkring 5 % av alla barn i skolåldern har så allvarliga neuropsykiatriska funktionsnedsättningar att de uppfyller kriterierna för en neuropsykiatrisk diagnos och ytterligare 5 – 10 % har sådana funktionsnedsättningar, visserligen av lindrigare slag men som ändå vållar stora problem i vardagslivet.

Med tanke på gruppens storlek och vikten av tidiga insatser för att förebygga en allvarlig problemutveckling, måste omhändertagandet ske på flera nivåer i samverkan mellan kommun och landstingsverksamheter. Basverksamheterna (förskola/skola, socialtjänst, barnhälsovård) bör i en sådan modell kunna ansvara för identifiering och stöd till de barn som har lindriga problem så att specialistnivån (öppen barnsjukvård, barn- och ungdomspsykiatri, barn- och ungdomshabilitering) kan reserveras för de mest komplicerade fallen. Specialistverksamheterna har också en viktig roll när det gäller samarbete, kunskapsförmedling och konsultation till basverksamheterna.

Inom barn- och ungdomspsykiatri i Uppsala läns landsting har vi under senare år utvecklat våra insatser för barn med neuropsykiatriska funktionshinder i linje med ovanstående tankegångar. Vi har skapat en organisation med mottagningar/enheter som är specialiserade på neuropsykiatriska problem. Inom det så kallade VITS- projektet har vi, i nära samarbete med de lokala föräldraföreningarna inom Riksförbundet Attention i Uppsala län, byggt upp en samverkan mellan olika aktörer i syfte att kunna erbjuda tidiga insatser i vardagen till barn med neuropsykiatriska problem. VITS- projektet har gett viktiga erfarenheter att bygga vidare på och vi vill nu vidareutveckla våra insatser till barn och ungdomar med neuropsykiatriska svårigheter och deras familjer.

Målgrupp

Målgrupp för VINST-projektet är barn och ungdomar med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar eller funktionshinder i åldern 0 – 18/20 år och deras familjer.

Funktionsnedsättningarna kan gälla koncentrations- och uppmärksamhetsförmåga, förmåga till aktivitetsreglering, impulskontroll, förmåga till socialt samspel, förmåga till teoretiskt tänkande, språk- och talutveckling och så vidare. Dessa funktionsnedsättningar kan få allvarliga konsekvenser för barnens allmänna utveckling, inlärningsförmåga och sociala anpassning. I de fall svårigheterna är stora och inverkar på barnets hela vardagsfungerande i hem, förskola/skola och andra miljöer kan barnets svårigheter behöva utredas och ställning tas om barnets symtom uppfyller diagnoskriterierna för ADHD, Aspergers syndrom eller andra autismspektrumstörningar, OCD (Obsessive Compulsive Disorder - Tvångssyndrom), Tourettes syndrom eller andra neuropsykiatriska tillstånd.

Mål och delmål

VINST- projektets övergripande mål är att i samarbete med Riksförbundet Attention och berörda vårdgrannar, samt länets kommuner, erbjuda familjer med barn och ungdomar som har neuropsykiatriska svårigheter, samt den personal som möter familjerna till vardags, kunskapsbaserade och lättillgängliga insatser på olika vårdnivåer, beroende på familjernas önskemål och behov samt problemens svårighetsgrad. Tonvikten ska ligga på att utveckla utåtriktade och förebyggande insatser av informations-, rådgivnings- och utbildningskaraktär och att tillämpa verkningfulla metoder.

För att uppnå detta har följande delmål formulerats för projektet:

1. Införande av en telefontjänst dit man kan vända sig för upplysningar, rådgivning och vid behov bedömning via en datorstödd intervju.
2. Produktion och spridning av skriftligt och webbaserat informationsmaterial till barn, föräldrar, anhöriga och personal via bland annat landstingets infotek.
3. Framtagning och utprovning av ett differentierat utbud av föräldrautbildningar samt gruppverksamheter för barn/ungdomar.
4. Framtagning och utprovning av ett program för fortbildningsinsatser för personal inom basverksamheter (förskola/skola, socialtjänst och barnhälsovård).
5. Framtagning och utprovning av ett program för kontinuerlig kompetens- och metodutveckling samt erfarenhetsutbyte för den personal inom BUP och andra specialistverksamheter som arbetar med patienter med neuropsykiatriska funktionshinder.
6. Utarbetande av kortfattade, lättillgängliga program som beskriver de insatser som kan erbjudas olika diagnoskategorier inom NPF-området samt tillhandahållande av diagnosspecifik kompetens.
6. I samarbete med Riksförbundet Attention utveckla effektiva metoder för brukarmedverkan och spridning av information om projektresultat.

Grundsyn

Moderna föräldrar söker aktivt information och kunskap för att bättre förstå och kunna hjälpa sina barn. De förväntar sig också en samhällelig service av hög kvalitet och ett bemötande präglat av förståelse, respekt och kompetens. Dessa förväntningar har långtifrån alltid infriats när föräldrar till barn med neuropsykiatriska svårigheter sökt hjälp av samhället. Vi vill att våra insatser ska präglas av stor tilltro till föräldrars egen kompetens som föräldrar och deras förmåga att själva bedöma sina behov och att tillgodogöra sig kunskap och information. Att göra samhällsstödet tydligt, lättillgängligt och serviceinriktat är därför en skyldighet för alla iblandade verksamheter. Föräldrar måste också kunna lita på att de råd som ges och de insatser som erbjuds verkligen bygger på vetenskap och beprövad erfarenhet. Experternas roll blir med detta synsätt mer konsultativ än dirigerande, vilket ställer krav på hög kompetens inom det fackområde man representerar. Verksamheter måste samverka och samordna sina

insatser för att undvika den förvirring som annars uppstår för föräldrar i mötet med vårdorganisationerna

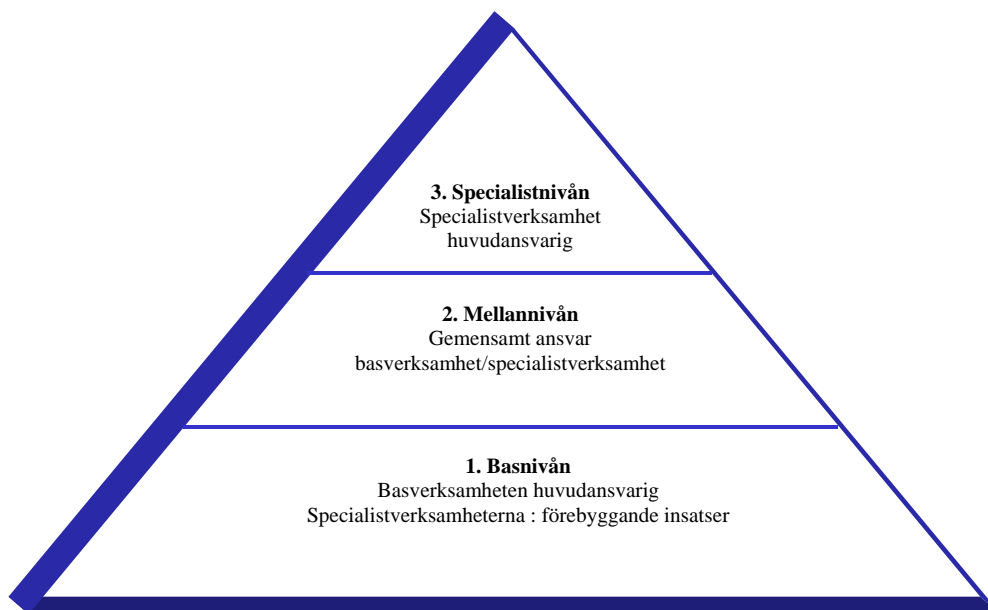
Insatserna ska vara *behovsanpassade, tydliga, lättillgängliga, kunskapsbaserade, verkningsfulla och kostnadseffektiva*.

Alla barn och ungdomar med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar eller funktionshinder och deras familjer i Uppsala län ska kunna få *likvärdiga insatser, oavsett var i länet de bor*.

Metod

Organisationsmodellen

Den organisations- och samverkansmodell vi vill pröva i projektet kan illustreras med en triangel med tre nivåer där basverksamheternas och specialistverksamheternas uppgifter och samarbetsrelationer är tydliga (fig.1). Tonvikten ska ligga på att utveckla barnpsykiatrins utåtriktade och förebyggande insatser samt på kunskapsförmedling till personer i barnens vardagsmiljöer. Detta för att i högre grad möjliggöra att barn med lättare eller måttliga problem kan omhändertaras på lägre nivåer med stöd av specialistfältets kompetens. De högspecialiserade insatserna inom barnpsykiatrin kan därmed effektivare användas för de mest komplicerade fallen.

Figur 1. Organisationsmodell på tre samverkansnivåer för barn med neuropsykiatriska problem och deras familjer.

Kommentar till de olika nivåerna i triangeln:

1. *Basnivån*

Den första nivån (basnivån eller nivå 1), som illustreras av triangelns bas, anger den nivå där *basverksamheterna*, det vill säga kommun (förskola/skola, socialtjänst och barnhälsovård) har ett huvudansvar för att tidigt upptäcka barn som har neuropsykiatriska problematik. Basverksamheterna ska också kunna ge barn och familjer med lindrigare problem stödinsatser i form av anpassad pedagogik i förskola och skola, grundläggande fortbildning till alla lärare, föräldrautbildning om svårstyrda barn, information och viss rådgivning till föräldrar. Förebyggande insatser som riktas till alla föräldrar och generella kvalitetshöjande insatser i förskola och skola hör också hemma på denna nivå.

Landstingets *specialistverksamheter* (barn- och ungdomspsykiatri, den öppna barnsjukvården och barn- och ungdomshabiliteringen) inriktas på denna nivå på att erbjuda kommunerna ett lättillgängligt expertstöd i form av information, rådgivning och konsultation på organisationsnivå, medverkan vid studiedagar och annan fortbildning för förskole-/skolpersonal, barnhälsovårdspersonal och socialtjänstpersonal, rådgivning och medverkan vid implementering av förebyggande föräldrautbildningsprogram, öppna föreläsningar, information om litteratur, kvalitetssäkring etc.

2. *Mellannivån*

Den andra nivån (mellannivån eller nivå 2) som illustreras av triangelns mittfält anger den nivå där basverksamheterna och specialistverksamheterna har ett gemensamt ansvar för att i samarbete ge stöd och hjälp till barn med identifierad neuropsykiatrisk problematik och deras familjer. De ovan nämnda VITS- teamen är ett exempel på en sådan samarbetsform.

Basverksamheterna svarar på denna nivå för att, i samarbete med specialistverksamheterna, ge riktade insatser till barn med definierad NPF-problematik (med eller utan diagnoser) och deras familjer, förskole-/skolpersonal och anhöriga. Det kan exempelvis gälla specialpedagogiska insatser kring ett visst barn, handledning till personal och andra stödinsatser i förskola och skola, riktade utbildningsinsatser till föräldrar, andra anhöriga och till pedagogisk personal samt råd och stöd till enskilda föräldrar via barnhälsovården eller socialtjänsten.

Landstingets specialistverksamheter svarar på nivå 2 för konsultation, rådgivning och samarbete i enskilda ärenden. En uppgift är också att i samarbete med basverksamheterna, anordna riktade utbildningsinsatser till föräldrar, andra anhöriga och personal. Att anordna gruppverksamheter för barn och ungdomar, exempelvis anpassade fritidsaktiviteter eller kolloverksamhet, kan också vara aktuellt. En viktig uppgift för specialistverksamheterna på denna nivå är att bedöma vilka ärenden som har behov av fortsatt utredning/diagnostik och behandling av specialistverksamheten samt att vid behov vidareremittera till denna nivå.

Ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan basverksamheter och specialistverksamheter måste vara dynamisk och flexibel, beroende på kompetens, resurser och övriga förutsättningar.

3. Specialistnivån

Den tredje nivån (specialistnivån eller nivå 3) som illustreras av triangelns spets anger den nivå där specialistverksamheterna har huvudansvaret för diagnostik, stöd och behandling/habilitering av barn med neuropsykiatriska funktionshinder och deras familjer. Som tidigare nämnts bör denna nivå reserveras för de mer komplicerade fallen, där det inte är tillräckligt med det stöd som kan ges på de lägre nivåerna i modellen. På denna nivå ska specialistverksamheterna kunna erbjuda kvalificerad utredning och differentialdiagnostik och behandling/habilitering bestående av såväl medicinering som psykosocial intervention. Insatserna kan ges såväl individuellt som i grupp. Behandlingsmetoderna bör vara evidensbaserade och insatserna skraddarsys efter den enskilda familjens behov. På denna nivå bedrivs också metodutveckling, forsknings- och utvecklingsarbete och utbildningsinsatser för den egna personalen. För de barn och familjer som är föremål för insatser på denna nivå ska specialistverksamheten erbjuda konsultation och rådgivning till personal i de basverksamheter där barnet vistas, främst förskola och skola. Samarbete med socialtjänst och andra vårdgrannar är naturligtvis också angeläget i förekommande fall.

På basverksamheterna ankommer det att ta ett vardagsansvar för barn och familj genom riktade och specifika pedagogiska insatser i förskola och skola, råd och stöd till familjerna, avlastning med mera.

Insatserna – sju delprojekt

För att förverkliga den beskrivna samverkansmodellen behöver en rad insatser kunna erbjudas på de olika nivåerna. En del av dessa finns redan idag, medan andra behöver tillskapas eller utvecklas. För att kunna motsvara de högt ställda krav som föräldrar och basverksamheter bör kunna ställa på specialistfältet i en sådan modell har vi inom projektet för avsikt att i sju delprojekt tillskapa och utveckla våra insatser:

Delprojekt 1. Telefonrådgivning och bedömningsintervju

<i>Införande av en samordnad telefontjänst, dit man kan vända sig för upplysning, rådgivning och vid behov bedömning via en datorstödd intervju.</i>
--

Insatserna för barn och ungdomar med neuropsykiatriska problem är splittrade på många olika verksamheter inom både kommun och landsting. För den enskilda familjen kan det vara svårt att veta vart man ska vända sig för att få stöd och hjälp. Det finns ett stort behov av en samordnande funktion dit föräldrar kan vända sig för att lotsas till rätt instans och vårdnivå.

För att skapa en sådan planeras inom projektet att man inrättar en samordnad telefontjänst dit föräldrar och andra anhöriga till barn med misstänkta neuropsykiatriska problem kan vända sig direkt och utan remiss. De föräldrar som ringer får information och rådgivning och erbjuds vid behov en första bedömning i form av en datorbaserad strukturerad telefonintervju kring barnets problematik. Intervjun baseras på väl etablerade frågeformulär och beteende- och utvecklingsskalor som brukar användas för att identifiera barn med misstänkt neuropsykiatrisk problematik (screening – ej diagnostisering). Utifrån vad intervjun visar kan de hänvisas till hjälpinsatser, såväl inom kommun som landsting på olika nivåer i det system som tidigare beskrivits. För vissa familjer kanske det är tillräckligt att få tips på informationsskrifter eller hänvisning till en föräldragrupp inom kommunen. För andra kanske en basutredning i skolan är aktuell och, utifrån vad den visar, en eventuell ansökan till VITS -

teamet. Åter andra föräldrar kan behöva hjälp att få kontakt med BUP-mottagning eller habiliteringsteam eller remitteras till en mer kvalificerad specialistutredning. Även för dem som behöver mer kvalificerade insatser kan det vara meningsfullt att, exempelvis under tiden de väntar på en utredning, få ta del av litteratur, kunna delta i en föräldragrupp eller dylikt.

Delprojekt 2. Informationsmaterial/infotek

Produktion och spridning av skriftligt och webbaserat informationsmaterial om neuropsykiatriska svårigheter via bland annat landstingets infotek.

Som tidigare framhållits har vi en stark tilltro till föräldrars och andra närståendes förmåga att ta till sig information som ger dem fördjupade kunskaper om barnets funktionshinder och hur det kan hanteras i vardagen. Det finns idag ett stort utbud av informationsmaterial av växlande kvalitet inom NPF-området. Problemet för enskilda familjer och personal är att få tag i information som är anpassad till de egna behoven och att bedöma kvalitén på olika produkter. Det är också svårt att få en samlad överblick av utbudet.

Inom projektet planeras en bred satsning på att ta fram ett lättillgängligt och samlat utbud av informationsmaterial i form av faktablad, broschyrer, böcker och andra trycksaker, videofilmer samt webbaserad information om neuropsykiatriska funktionshinder hos barn och ungdomar. Materialet ska tillhandahållas bland annat vid det infotek för funktionshinder som är under uppbyggnad inom landstinget. Vid infoteket ska föräldrar, andra närstående och personal kunna få vägledning när det gäller att hitta relevant information. Såväl gratismaterial, i form av broschyrer och faktablad, som utlåningsmaterial, i form av böcker och videofilmer, ska tillhandahållas. Infoteket ska också ha en webbplats med information om de olika neuropsykiatriska funktionshindren, om stöd och behandling, litteraturtips och forskningsrön, samhällsresurser och stödinsatser, vårdkartor, anhörigorganisationer, länkar av intresse med mera. Produktionen och spridningen av material samordnas med den fortsatta utbyggnaden av infoteket. Relevant informationsmaterial ska också tillhandahållas på de olika enheterna/mottagningarna inom BUP samt inom VITS- teamen, elevhälsa, BVC m.fl.

Delprojekt 3. Föräldrautbildningar och andra gruppverksamheter

Framtagning, utprovning och utvärdering av ett differentierat utbud av föräldrautbildningar och gruppverksamheter för barn/ungdomar.

Föräldrautbildning är något som starkt efterfrågas av föräldrar som har barn med neuropsykiatriska svårigheter. Att träffa andra föräldrar att dela erfarenheter med är ytterligare ett - och kanske det viktigaste - värdet med föräldrautbildning. Också andra anhöriga såsom mor- och farföräldrar, syskon och övrig släkt och vänner kan ha nytta av sådana utbildningar.

På senare år har flera olika manualbaserade och väl utvärderade program för svårstyrda barn framgångsrikt provats i Sverige, samtliga baserade på inlärningsteoretiska principer ("KBT") Det är angeläget att erfarenheterna från dessa tas tillvara i projektet och styr valet av program. Inom kliniken har också utarbetats och prövats en "egen" föräldrautbildningsmodell för barn med ADHD kallad Metoder i vardagen som ännu inte utvärderats.

Inom projektet planeras ett brett och differentierat utbud av utbildningar av hög kvalitet för föräldrar och andra anhöriga till barn med neuropsykiatriska funktionshinder. Utbildningarna ska kunna erbjudas på olika nivåer i den struktur som åskådliggjorts i den tidigare beskrivna triangeln. Ämnen för utbildningarna kan vara allt från enklare vardagsproblem kring barns utveckling och fostran till mer allvarliga och komplicerade problem som man möter som förälder eller annan anhörig till ett barn med neuropsykiatriskt funktionshinder. Utbildningarna kan ha olika längd och omfattning, allt från enstaka föreläsningar till kurser eller studiecirkel som kan vara upp till 8 – 10 veckor. Utbildningarna kan vara inriktade antingen på ren information och kunskapsförmedling eller på träning av föräldrafärdigheter, eller utformas med en kombination av dessa båda inriktningar. Inom projektet planeras utvärderingsstudier komma till stånd av program och modeller som ännu inte är utvärderade eller där kompletterande utvärderingar behöver göras. Ett exempel är det tidigare nämnda Metoder i vardagen. Att också utarbeta metoder för kvalitetssäkring genom att regelmässigt utvärdera föräldratillfredsställelse i samband med genomförande av program är också en ambition.

Föräldrautbildning och rådgivning genom olika typer av webbaserat självhjälp-material, telefonrådgivning och korta individuella behandlingskontakter som alternativ eller komplement till föräldrautbildning i grupp är också något som kommer att prövas inom projektet, liksom olika former av gruppverksamheter för barn och ungdomar med neuropsykiatriska svårigheter och/eller deras syskon. I vissa fall erbjuds dessa separat, i andra som en del av en intervention där också föräldrautbildning och /eller andra insatser ingår.

För att göra utbudet tydligt och överskådligt sammanställs information om utbildningarna och övriga grupper i en gemensam katalog som också läggs ut på webben. En kvalitetsgaranti måste finnas för de utbildningar som erbjuds. Kurskatalogen ges ut vår och höst och finns tillgänglig på det tidigare beskrivna NPF-infoteket. Den sprids också via de verksamheter inom kommun och landsting som möter barn och föräldrar, via brukarorganisationerna m.fl. Inom barn- och ungdomshabiliteringen ges redan nu en sådan kurskatalog för alla grupper av funktionshindrade ut varje vår och höst.

4. Fortbildning för personal inom basverksamheter

Framtagning och genomförande av ett program för fortbildningsinsatser för personal inom förskola/skola, socialtjänst och barnhälsovård.

Förskolan och skolan är för många barn med neuropsykiatriska problem en stor stötesten och kunskaperna hos lärare om hur man pedagogiskt kan förstå och bemöta barnen är fortfarande otillräcklig. Också personal inom barnhälsovården och inom socialtjänsten behöver ökad kunskap för att kunna bedriva rådgivning och utbildning till föräldrar.

Liksom när det gäller föräldrautbildningarna är det angeläget att välja program och metoder som är utvärderade och som visat sig verkningsfulla.

Inom projektet planeras ett brett utbud av fortbildningsinsatser för personal i förskola och skola, socialtjänst och barnhälsovård, både i form av enskilda föreläsningar, studiedagar och seminarier/kortkurser. Utbildningarna ska bedrivas på olika nivåer och vara av olika omfattning, beroende på vilken personal man vänder sig till. Såväl utbildningsinsatser av mer basal karaktär som mer specialiserade utbildningar ska rymmas i utbudet. Utbildningarna planeras i nära samarbete med förskola/skola, socialtjänst och barnhälsovård.

Specialistverksamheternas roll är att medverka vid uppläggning och att bidra med föreläsare. Utbildningar kan också anordnas av specialistverksamheterna om det krävs en länsövergripande ansvar och deltagarunderlag eller om det gäller mycket specifika ämnesområden.

Liksom när det gäller föräldrautbildningarna bör utbudet göras tydligt och sammanställas i en kurskatalog samt läggas ut på webben.

Ett stort behov finns av att ta fram lämpligt utbildningsmaterial för pedagoger i form av informationsbroschyrer, kompendier och andra skrifter som beskriver seriösa pedagogiska metoder, videomaterial, med mera. Det råder stor brist på sådant idag och avsikten är att inom projektet kunna producera visst sådant material.

5. Kompetens- och metodutveckling för NPF-personal

Upprättande av struktur och program för kontinuerlig kompetens- och metodutveckling och erfarenhetsutbyte för specialistverksamheternas NPF- personal

De ambitioner som vi vill förverkliga kommer att ställa höga krav på specialistverksamheternas personal, både när det gäller spetskompetens och förändrade arbetssätt. Metodik och arbetssätt såväl när det gäller diagnostik som behandling, konsultation och samverkan kan behöva dokumenteras och utvecklas.

För att ge tillfälle till utveckling och erfarenhetsutbyte bland den personal inom specialistverksamheterna som arbetar specifikt med den aktuella patientgruppen finns ett så kallat NPF- nätverk, bestående av ett sjuttioal personer som representerar olika yrkesgrupper. Dessa träffas regelbundet för att ta del av forskning och kliniska erfarenheter och för att diskutera gemensamma angelägenheter kring samverkan och insatser. Det finns ett stort behov av fördjupade fortbildning och kunskapsuppdatering för den personal som tillhör nätverket. Inom ramen för projektet planeras en kartläggning av kompetensutvecklingsbehov bland specialistverksamhetens personal att göras. Baserat på detta ska ett program för fortsatt kompetens- och metodutveckling tas fram och genomföras. Detta kan bestå av föreläsningar, seminarier, konferenser, studiebesök och träffar för erfarenhetsutbyte. Via webbaserad information och kommunikation avser vi hålla medlemmarna a jour med de senaste forskningsrönen, litteraturen och utvecklingen inom kunskapsområdet samt ge praktiska arbetsverktyg för det kliniska arbetet.

6. Programarbete/diagnosspecifik kompetens

Utarbetande av kortfattade, lättillgängliga program som beskriver de insatser som kan erbjudas barn med olika typer av neuropsykiatriska funktionshinder samt tillhandahållande av diagnosspecifik kompetens till övriga delprojekt.

Inom ramen för projektet utarbetas kortfattade och lättillgängliga program som beskriver de insatser som kan erbjudas för olika typer av neuropsykiatriska funktionshinder; nämligen följande:

1. ADHD

2. Aspergers syndrom/högfungerande autism

3. *OCD*

4. *Tourettes syndrom.*

5. *Sömnstörningar*

6. *Bipolärt syndrom*

Varje program ska innehålla (prel):

- En kort beskrivning av det aktuella funktionshindret.
- Tillkommande svårigheter
- Förekomst
- Orsaker
- Diagnostik
- Verksamma behandlingsmetoder och stödinsatser
- Prognos
- Beskrivning av vilka insatser BUP och berörda vårdgrannar kan erbjuda.
- Litteraturtips, webbadresser, telefonnummer och adresser av intresse.

Eventuellt kommer programmen att finnas i två olika versioner; en för brukare och en för professionella.

För att säkerställa att de olika delprojekten får tillgång till den kompetens som finns inom organisationen kring olika diagnoskategorier utses inom detta delprojekt programansvariga inom BUP-kliniken för respektive diagnoskategori.

7. *Brukarmedverkan och informationsspridning*

I samarbete med Riksförbundet Attention utveckla effektiva metoder för brukarmedverkan och spridning av information om projektresultat.

Det är angeläget att Riksförbundet Attention ges förutsättningar för insyn och ett faktiskt inflytande så att brukarperspektivet verkligen beaktas i olika faser och delar av projektet.

Attention har också en viktig roll när det gäller att sprida erfarenheter från projektet. En del av dessa erfarenheter kan spridas samtidigt som projektet pågår medan andra kan beskrivas först efter det att projektets avslutats och utvärderats.

Särskilda medel från projektet kommer att ställas till Attentions förfogande för att utveckla metoder för brukarmedverkan och informationsspridning.

Projektorganisation

Uppdragsgivare

Projektets uppdragsgivare är verksamhetschef Henrik Pelling, Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken, Akademiska sjukhuset Uppsala.

Uppdragsgivaren:

- Svarar för direktivet
- Fastställer projektets syfte och inriktning.
- Utser representanter i styrgruppen.
- Utser projektledare.
- Anger projektets tids- och resursramar samt ser till att resurserna ställs till projektets förfogande

Styrgrupp

En styrgrupp för projektet tillsätts med representanter för Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken, Barnhälsovårdens länsavdelning, Institutionen för kvinnor och barns hälsa, Barn- och ungdomshabiliteringen, kommunrepresentanter från Uppsala respektive Älvkarleby kommun samt representant för Riksförbundet Attention.

Styrgruppens medlemmar:

- Verksamhetschef Henrik Pelling, Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken
- Bitr. verksamhetschef Staffan Lundqvist, Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken (ordf.)
- Verksamhetschef Gunnel Haglund, Barn- och ungdomshabiliteringen
- Professor em. Claes Sundelin, Institutionen för kvinnor och barns hälsa
- Barnhälsovårdsöverläkare Björn Wettergren, Kvinno- och barndivisionen, UAS
- Processägare Kristina Axell, Uppsala kommun, Vård och Bildning
- Förvaltningschef Kerstin Brannerydh, Älvkarleby kommun, Barn- och utbildningsförvaltningen
- Brukarrepresentant Tina Höglund, Riksförbundet Attention

- Projektledare Agneta Hellström (föredragande), Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken
- Projektassistent Maria Eriksson (sekreterare), Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken

Styrgruppen:

- Godkänner projektplanen.
- Beslutar i frågor av större vikt, till exempel årsbudget och tidsplaner.
- Följer och stödjer projektarbetet.
- Värderar och diskuterar de förslag som projektgruppen utarbetar.
- Tar ställning till slutrapporten och lämnar till uppdragsgivaren.

Projektledare

Agneta Hellström, Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken

Projektledaren:

- Ansvarar för att projektet drivs och genomförs enligt fastställda direktiv, mål och planer.
- Leder och samordnar projektarbetet.
- Fattar beslut i samråd med klinikledningen om utnyttjande av projektets resurser inom fastställda ramar.
- Leder projektgruppens möten och är arbetsledare för delprojektledarna.
- Ansvarar för projektets förankring inom verksamheten.
- Ansvarar för projektets ekonomi och attesterar dess utgifter.
- Svarar för projektets interna och externa kontakter.
- Rapporterar till styrgruppen och förbereder dess möten.
- Ansvarar för rapportering och dokumentation.

Projektassistent

Maria Eriksson, Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken

Projektassistenten:

- Svarar i samarbete med projektledaren för projektets administrativa rutiner, diarieföring m.m.
- Sköter kallelser, utskick, resor, konferensbokningar

- För minnesanteckningar vid styrgruppens och andra möten
- Ansvarar för materialanskaffning, arkivering av projektdokumentation m.m.

Projektgruppen

Projektgruppens medlemmar:

Projektledare
 Projektassistent
 Delprojektledare (7 stycken)
 Representant för Attention i Uppsala
 Eventuella adjungerade

Projektgruppen:

- Medverkar i projektplaneringen.
- Utformar förslag och beslutsunderlag.
- Diskuterar gemensamma frågor, samordning, enhetlighet, etc.
- Medverkar i löpande uppföljning av arbetet.
- Deltar i avrapporteringen.

Delprojektledare

Delprojekt 1: Staffan Lundqvist
 Delprojekt 2: Magdalena Lindh
 Delprojekt 3: Susanne Wallin
 Delprojekt 4: Marja Kuisma
 Delprojekt 5: Anna Karin Östlin
 Delprojekt 6: Agneta Hlletröm
 Delprojekt 7: Anna Hillertz

Delprojektledarna:

- Ansvarar för att delprojektet drivs och genomförs enligt fastställda direktiv, mål och planer.
- Leder och samordnar delprojektarbetet.

- Ansvarar för förankring inom verksamheten
- Ansvarar för dokumentation från delprojektet.
- Rapporterar till projektledaren.
- Ingår i projektgruppen.

Arbetsgrupper

Arbetsgrupper tillsätts efter behov för de olika delprojekten.

Arbetsgrupperna:

- Bidrar med den sakkunskap och förankring som behövs för delprojektets planering och genomförande
- Har en rådgivande funktion till delprojektledaren
- Arbetar för att projektarbetet genomförs enligt fastställda planer
- Följer allmänna principer och riktlinjer för projektet

Konsultation och samarbete

Projektet genomförs i nära samarbete med professor Charles Cunningham och medarbetare vid Chedoke Child and Family Center vid Hamilton Health Sciences /McMaster University i Hamilton, Ontario, Kanada. Vid detta center har man utarbetat och implementerat en snarlik modell för utveckling av sina insatser som den vi här beskrivit. Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken i Uppsala har under flera års tid haft ett nära samarbete med Cunningham och centret. Samarbete kommer också att fortlöpande äga rum med de Barnpsykiatriska klinikerna i Malmö respektive Västerås där liknande utvecklingsarbete bedrivs.

Översiktlig aktivitets- och tidsplan samt projektbudget

Helheten

Projektet löper under tre år med början 1 september 2005.

År 1	2005-09-01 – 2006 - 08-31
År 2	2006-09-01 – 2007 - 08-31
År 3	2007-09-01 - 2008 - 08-31

- Första projektåret inriktas på detaljplanering, förankring, uppbyggnad av projektorganisationen, kartläggning, analyser, utarbetande av planer samt en första genomförandefas.
- Andra året inriktas på fortsatt genomförande, utvärderingar och analys av resultat och erfarenheter.
- Tredje året inriktas på konsolidering, utvärdering, revideringar, utarbetande av projektrapport och annan dokumentation av projektet, övergång till permanentning av verksamheter samt spridning av erfarenheter.

Projektet beräknas kosta omkring sex miljoner kronor per år under en treårsperiod. Från Allmänna arvsfonden har ansökts om medel för att täcka hälften av kostnaderna. Huvudmannen Uppsala läns landsting beräknas stå för den andra hälften av kostnaderna. Allmänna arvsfonden har beviljat 3 529 000 kronor för första projektåret.

Nedan redovisas en preliminär aktivitets- och tidsplan för de olika delprojekten under de tre projektåren samt en kostnadsplan för det första året.

Detaljplaneringen av delprojekten görs i samarbete mellan delprojektledarna och projektledaren. Den detaljerade resurs- och kostnadsplaneringen görs i samarbete med uppdragsgivaren/barn- och ungdomspsykiatriska kliniken.

Projektledning			
Projektledare: Agneta Hellström (70%)			
Projektassistent: Maria Eriksson (100%)			

Mål
<ul style="list-style-type: none"> • Genomförande av projekt enligt plan och budget

Arbetsuppgifter
<ul style="list-style-type: none"> • Detaljplanering • Uppbyggnad av projektorganisation • Förankring inom och utom organisationen • Styrgruppsmöten • Projektgruppsmöten • Samordning och ledning av projektarbetet • Budgetuppföljning • Rapportering

Produkter
<ul style="list-style-type: none"> • Årsrapport 1 till Arvsfonden PM 14 • Årsrapport 2 till Arvsfonden PM 26 • Slutrapport till Arvsfonden PM 38

Milstolpar
<ul style="list-style-type: none"> • Beslut om fortsättning år 2 • Beslut om fortsättning år 3

Kostnader år 1 (i tusental kronor)

	Personal	Resor	Utrustning	Möteskostnader	Totalt
Arvsfonden	779´		50´	60´	889´
Huvudmannen	114´			10´	124´

Delprojekt nummer 1			
Delprojekt namn: Telefonrådgivning och bedömningsintervju			
Delprojektledare: Staffan Lundqvist (50%)			
Intervjuare: 3 x 50%			

Mål

- Inrättande av en samordnad telefontjänst dit man kan vända sig för upplysning, rådgivning och bedömning via en datorstödd intervju

Arbetsuppgifter

- Inrättande av arbetsgrupp
- Insamlande av information rörande befintliga intervjusystem och erfarenheter
- Analys och slutsatser, val av intervju och frågebatterier
- Utarbetande av plan för genomförande
- Genomförande:
- Anpassning av frågor
- Utveckling av programvara
- Rekrytering och utbildning av intervjuare
- Försöksverksamhet med intervju
- Utvärdering och uppföljning
- Permanentning

Produkter

- Rapport: Inventering av befintliga intervjusystem och erfarenheter
- Manual för intervjuare
- Slutrapport från delprojektet

Milstolpar

- Kartläggning och analys klar
- Beslut om val av intervju och plan för genomförande av försöksverksamhet
- Start försöksverksamhet
- Avslut försöksverksamhet
- Utvärdering klar
- Beslut om permanentning

Kostnader år 1 (i tusental kronor)

	Personal	Utrustning (programvara)	Konsulter	Mötes- kostnader	Övrigt (utbildning)	Totalt
Arvsfonden	260´	100´	150´		50´	560´
Huvudmannen	439´			25´		464´

Delprojekt nummer 2			
Delprojekttnamn: Informationsmaterial/infotek			
Delprojektledare: Magdalena Lindh (45 %)			

Mål

- Produktion och spridning av skriftligt och webbaserat informationsmaterial via bl.a. landstingets infotek

Arbetsuppgifter

- Inrättande av arbetsgrupp
- Inventering och bedömning av befintligt informationsmaterial
- Analys av utvecklingsbehov i samarbete med landstingets infotek och övriga berörda
- Utarbetande av plan för utarbetande och anskaffning av informationsmaterial
- Strategi för spridning och a´jourhållande av material
- Genomförande av plan
- Utvärdering

Produkter

- Informationsmaterial
- Slutrapport från delprojektet

Milstolpar

- Kartläggning och analys av nuvarande utbud klar
- Beslut om utbyggt utbud
- Beslut om plan för genomförande
- Nyanskaffning och nyproduktion klar
- Utvärdering klar
- Beslut om permanentning

Kostnader år 1 (i tusental kronor)

	Personal	Konsulttjänster framtagning av infomaterial	Tryckkostnader	Inköp av böcker m.m.	Totalt
Arvsfonden		100´	100´	50´	250´
Huvudmannen	202´	150´			352´

Delprojekt nummer 3			
Delprojektnamn: Föräldrautbildningar och andra gruppverksamheter			
Delprojektledare: Susanne Wallin (40%)			

Mål
<ul style="list-style-type: none"> • Framtagning och utprovning av ett differentierat utbud av föräldrautbildningar och gruppverksamheter för barn/ungdomar

Arbetsuppgifter
<ul style="list-style-type: none"> • Inrättande av arbetsgrupp • Kartläggning och bedömning av befintligt utbud inom kommun och landsting • Inventering och värdering av befintliga program • Verka för forskningsstudier/utvärdering i samarbete med berörd universitetsinst. • Analys av behov i samarbete med berörda (föräldrar, kommuner med flera) • Utarbetande av plan för ökat utbud • Genomförande av plan: <ul style="list-style-type: none"> ○ Rekrytering och utbildning av gruppledare ○ Anskaffning och utarbetande av utbildningsmaterial ○ Inbjudan, annonsering, kurskatalog, webbplats ○ Försöksverksamhet med nytt utbud   • Utvärdering och uppföljning • Permanentning

Produkter
<ul style="list-style-type: none"> • Kurskatalog • Webbplats • Beskrivning av utbildningarna • Utvärderingsrapporter eller artiklar • Slutrapport från delprojektet

Milstolpar
<ul style="list-style-type: none"> • Kartläggning och analys klar • Beslut om plan för ökat föräldrautbildningsutbud • Start av försöksverksamheter • Avslut av försöksverksamheter • Utvärdering klar • Beslut om permanentning

Kostnader år 1 (i tusental kronor)

	Personal	Utbildningsmaterial	Utbildning av gruppledare	Möteskostnader	Utvärdering	Totalt
Arvsfonden		100´	100´		150´	350´
Huvudmannen	187´			25´		212´

Delprojekt nummer 4			
Delprojektnamn: Fortbildning för personal inom basverksamheter			
Delprojektledare: Marja Kuisma (40 % +10%)			

Mål

- Framtagning och genomförande av ett program för fortbildningsinsatser för personal inom förskola/skola, socialtjänst och barnhälsovård

Arbetsuppgifter

- Inrättande av arbetsgrupp
- Kartläggning och bedömning av befintligt utbud
- Inventering av utbud i omvärlden
- Analys av behov i samarbete med berörda (kommuner)
- Utarbetande av plan för ökat utbud
- Genomförande av plan:
  - Rekrytering och utbildning av utbildare
  - Anskaffning och utarbetande av utbildningsmaterial
  - Inbjudan, annonsering, kurskatalog, webbplats
  - Försöksverksamhet med nya utbildningar
- Utvärdering och uppföljning
- Permanentning

Produkter

- Kurskatalog
- Webbplats
- Beskrivning av utbildningarna
- Slutrapport från delprojektet

Milstolpar

- Kartläggning och analys klar
- Beslut om plan för genomförande
- Start av försöksverksamheter
- Avslut försöksverksamheter
- Utvärdering klar
- Beslut om permanentning

Kostnader år 1 (i tusental kronor)

	Personal	Föreläsare	Utbildningsmaterial	Möteskostnader	Utvärdering	Totalt
Arvsfonden		150´	150´		100´	400´
Huvudmannen	202´	50´		50´		302´

Delprojekt nummer 5			
Delprojektnamn: Kompetens- och metodutveckling för NPF-personal			
Delprojektledare: Anna Karin Östlin (20 % sept – dec, därefter 40 %)			

Mål

- Upprättande av struktur och program för kontinuerlig kompetens- och metodutveckling och erfarenhetsutbyte för specialistverksamheternas personal

Arbetsuppgifter

- Nätverksmöten
- Inventering av intresseområden och kompetens- och metodutvecklingsbehov
- Upprättande av kompetens- och metodutvecklingsstrategi
- Etablering av rutiner för litteratur- och forskningsbevakning
- Internföreläsningar och seminarier
- Deltagande i konferenser
- Studiebesök
- Webbplats, e-maillista, diskussionsgrupper
- Utveckling och utvärdering av metoder för utrednings- och behandlingsarbete

Produkter

- Rapport om nätverksarbetet
- Slutrapport från delprojektet

Milstolpar

- Inventering av kompetensutvecklingsbehov klar
- Beslut om kompetens- och metodutvecklingsstrategi
- Genomförande av planerade aktiviteter påbörjas
- Genomförande av aktiviteter klart
- Utvärdering
- Permanentning

Kostnader år 1 (i tusental kronor)

	Personal	Litteratur, material	Föreläsare	Webb-tjänster	Mötes-kostnader	Totalt
Arvsfonden	60´	50´	100´			210´
Huvudmannen	139´		50´	25´	25´	239´

Delprojekt nummer 6			
Delprojektnamn: Programarbete/diagnosspecifik kompetens			
Delprojektledare: Agneta Hellström (10 %)			
Programansvariga: 100 % fördelat på resp diagnoskategori			

Mål

- Kortfattade, lättillgängliga program som beskriver de insatser som kan erbjudas för olika diagnoskategorier inom NPF- området:
  - ADHD
  - Aspergers syndrom/högfungerande autism
  - OCD
  - Tourettes syndrom
  - Sömnstörningar
  - Bipolärt syndrom

Arbetsuppgifter

- Kartläggning av befintliga insatser
- Bedömning och samråd med berörda
- Utarbetande av programförslag, inhämtande av synpunkter
- Färdigställande av program
- Uppdatering av program
- Tryckning, information, marknadsföring
- Tillhandahållande av diagnosspecifik kompetens i övriga delprojekt

Produkter

Sex program (eventuellt en version för brukare och en för professionella)

Milstolpar

- Utkast till program klara
- Program färdigställda
- Program spridda till berörda

Kostnader år 1 (i tusental kronor)

	Personal	Utrustning	Möteskostnader	Totalt
Arvsfonden				
Huvudmannen	1.009´		25´	1.034´

Delprojekt nummer 7			
Delprojektnamn: Brukarmedverkan och informations-spridning			
Delprojektledare: Anna Hillertz			

Mål
<ul style="list-style-type: none"> • Effektiva metoder för brukarmedverkan i olika faser och delar av projektet • Spridning av information om projektresultat

Arbetsuppgifter
<ul style="list-style-type: none"> • Inrätta samarbetsformer med Riksförbundet Attention och dess lokalföreningar • Utveckla metoder för brukarmedverkan • Upprätta en plan för spridning av information om projektet och dess resultat • Genomförande av planen: <ul style="list-style-type: none"> ○ Informationsmaterial ○ Anordnande av konferenser, seminarier ○ Medverkan i andras konferenser, etc ○ Webbplats

Produkter
<ul style="list-style-type: none"> • Informationsprodukter • Slutrapport från delprojektet

Milstolpar
<ul style="list-style-type: none"> • Beslut om plan för informations-spridning

Kostnader år 1 (i tusental kronor)

	Personal	Utrustning	Möteskostnader	Totalt
Arvsfonden				500´
Huvudmannen				50´

Utvärdering och dokumentation

Utvärdering av de olika projektområdena/delprojekten som beskrivits ovan planeras var för sig men kommer att ingå i en gemensam rapport. En enhetlig ansats kommer att eftersträvas. Brukarsynpunkter kommer att tillmätas stor betydelse. Projektet är ett organisationsutvecklingsprojekt, vilket innebär att det kan vara av stort intresse att beskriva inte bara resultatet, utan också de processer inom organisationen som förändringsarbetet innebär. Också synpunkter från kommuner och vårdgrannar kommer att inhämtas.